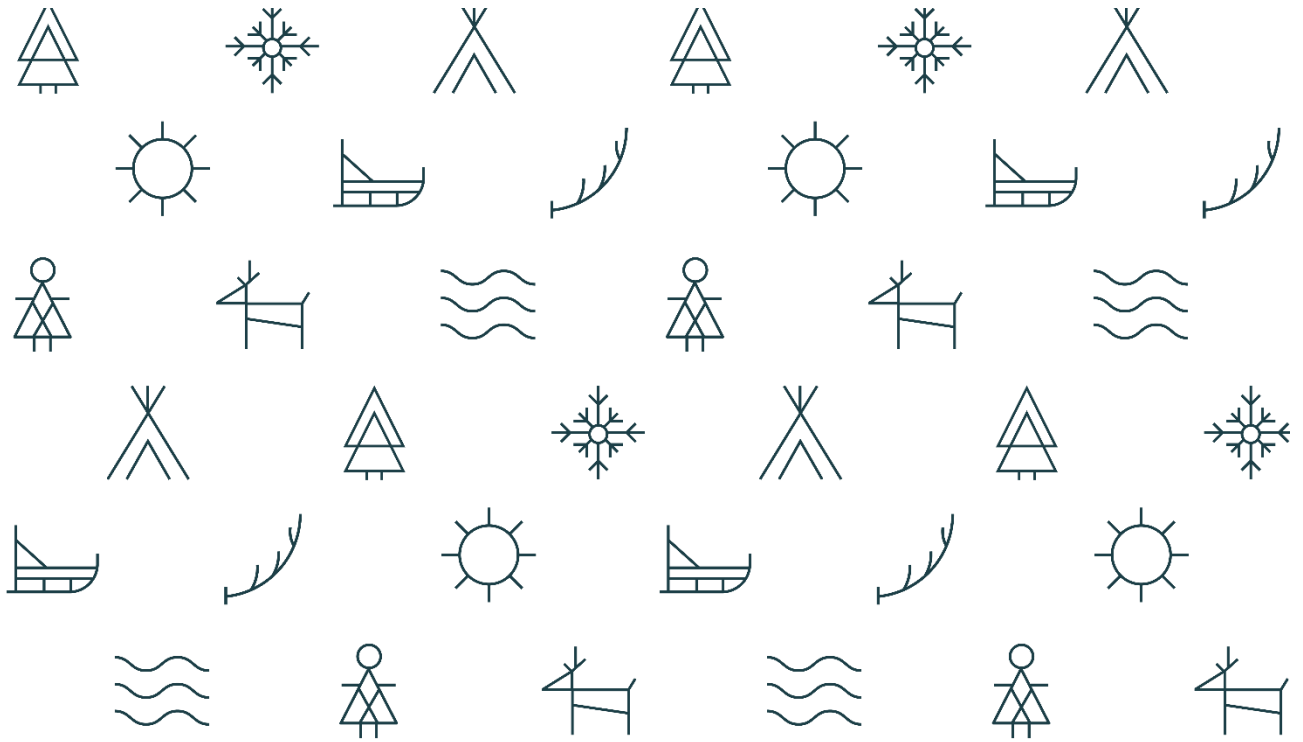
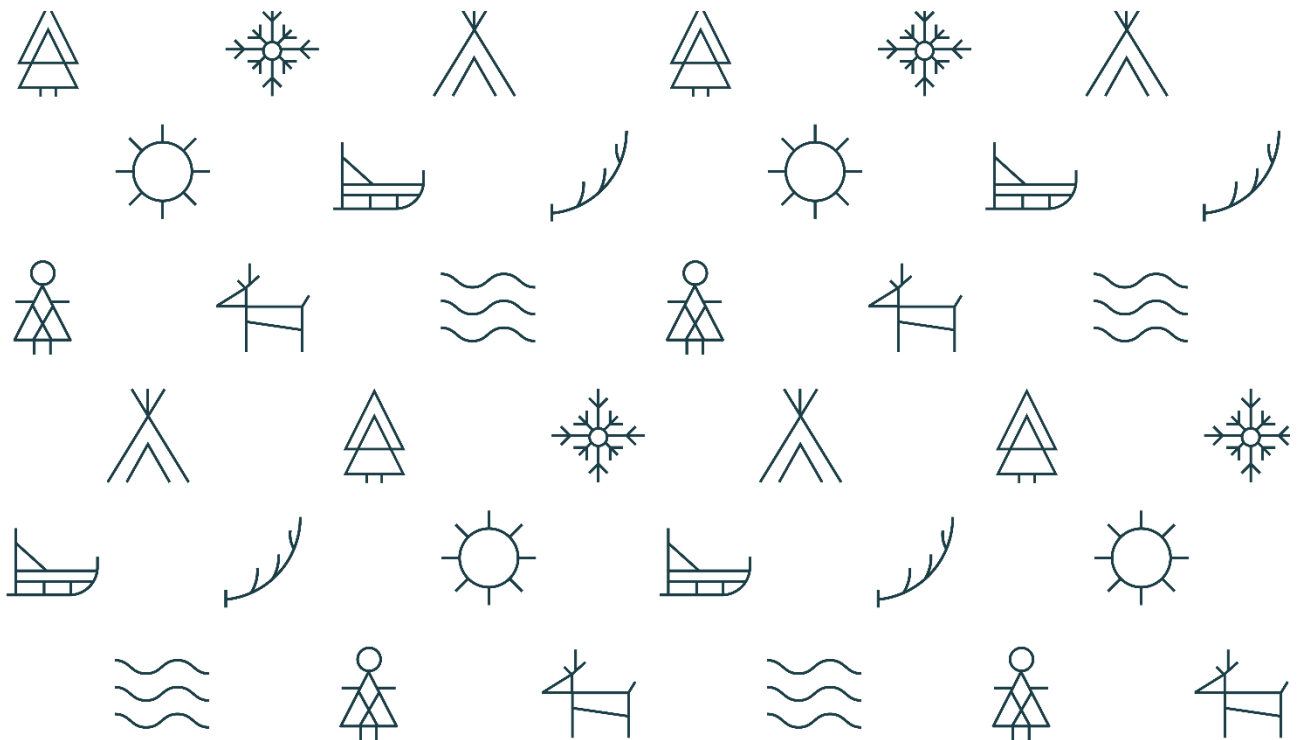

Kouluyhteisön hyvinvointi ja turvallisuus

päivitetty 8/2024

Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön turvallisuutta. Kodin ja koulun tehtävänä on tukea oppilasta erityisesti kasvun haasteiden keskellä.

Toimintamalleilla luodaan yhdessä kodin ja koulun kanssa yhteinen ymmärrys käyttäytymisen ja koulunkäynnin tilanteesta sekä suunnitellaan toimenpiteet oppilaan tukemiseksi.

Sisällys

OSA A – Arjen ohjeita hyvinvointiin ja turvallisuuteen	4
Koulun käyttäytymisodotukset ja toimintaohjeet	5
Kotitehtävistä/läksyistä huolehtiminen	5
Toimintaohje oppilaan sairastuessa	6
Toimintaohjeet tapaturman sattuessa	6
Ennakointisuunnitelma haastavasti käyttäytyvän oppilaan varalle	7
Keinoja oppimisen tuen kartoittamiseen ja tukitoimien prosessiin	8
Osa B – Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta	11
Kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen	12
Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen	15
Väkivaltatilanteet ja niihin puuttuminen	17
OSA C – Kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskeva suunnitelma	21
Oppilaan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (PoL 29 §)	22
Oppilaan velvollisuudet (PoL 35 §)	22
Häirintään, kiusaamiseen, syrjintään tai väkivaltaan puuttuminen koulumatkalla (PoL 29 §; 11.3.2022/163)	23
Kurinpidollisten ja kasvatuksellisten toimien seuraaminen (PoL 36 i §)	23
Kasvatuskeskustelu (PoL 35 a §)	24
Oppilaan määrääminen tekemään kotitehtäviään (PoL 36 § 4 mom., 36 a § 1 mom., PoA 18 §)	25
Oppilaan määrääminen poistumaan jäljellä olevan oppitunnin tai tilaisuuden ajaksi (PoL 36 § 2 mom., 36 a § 1 mom., 36 h §, PoA 18 §)	25
Siivousvelvoite (PoL 35 § 4 mom.)	26
Oikeus poistaa opetustilasta / tilaisuudesta / tai koulun alueelta, jos ei noudata poistumismääräystä (PoL 36 b §)	26
Esineiden tai aineiden haltuunotto (PoL 36 d §)	27
Tavaroiden tarkastaminen (PoL 36 e § ja 36 f §)	28
Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen (PoL 36 g §)	29
Jälki-istunto (PoL 36 § 1 mom., 5 mom. ja 6 mom., 36 a § 1 mom., PoA 18 §)	30
Oppilaan opetukseen osallistumisen epääminen jäljellä olevan työpäivän ajaksi (PoL 36 § 3 mom., 36 a § 1 mom., 36 h §, PoA 18 §)	31
Kirjallinen varoitus (PoL 36 § 1 mom., 36 a § 1 mom. ja 7 mom., 36 h §)	31
Määräaikainen erottaminen (PoL 36 § 1 mom., 36 a §, 36 h §)	32
Lainvastaiset teot koulussa	34

OSA A – Arjen ohjeita hyvinvointiin ja turvallisuuteen

Sallan kunnan perusopetuksessa käytettyjä arjen käytänteitä kootusti hyvinvoinnin ja turvallisuuden tueksi

Koulun käyttäytymisodotukset ja toimintaohjeet

Tila tai tilanne koulussa:	VASTUU	TYÖRAUHA
KOULUSSA	• Tervehdin • Huomioin jokaisen oman tilan • Puhun kauniisti • Autan • Muistan pestä kädet usein	• Rauhoitun yhteisiin tilaisuuksiin
OPPITUNTI	• Olen ajoissa tunnilla • Huolehdin opiskeluvälineistä ja oppikirjoista • Keskityn annettuun tehtävään • Merkitsen saamani kotitehtävät/läksyt • Osaan toimia kaikkien kanssa	• Rauhoitun luokassa • Kuuntelen • Viittaen • Odotan vuoroani
RUOKAILU	• Menen ruokailuun omalla vuorollani • Maistan kaikkea	• Odotan vuoroani • Ruokailen rauhassa
KÄYTTÄVÄ	• Pidän yhteiset tilat siistinä • Huolehdin omista vaatteistani ja repustani • Huolehdin liikuntavälineistä	• Kuljen rauhassa • Odotan vuoroani
VÄLITUNTI	• Huomioin jokaisen oman tilan • Huolehdin välituntivälineistä	• Osaan toimia kaikkien kanssa

Oppilaalle, joka toimii odotusten mukaisesti, kannattaa antaa usein positiivista palautetta 😊 Näin vahvistetaan hyvää ja oikeanlaista toimintaa!

Kun tavataan oppilas, joka käyttäytyy vastoin ohjeita:

1. Aikuinen (**koskee kaikkia koulun aikuisia**) pysäyttää oppilaan toiminnan ja sanoo tarvittaessa ”SEIS”.
2. Aikuinen kysyy, miksi hän pysäytti oppilaan ja miten oppilaan tulisi toimia.
3. Jos oppilas ei ymmärtänyt miten toimia, hänelle annetaan toimintaohje ja häntä pyydetään muuttamaan käytöstään. Jos oppilas korjaa käytöstään, hänelle annetaan välittömästi positiivista palautetta.
4. Jos oppilas ei korjaa käytöstään, hänen kanssaan keskustellaan asiasta.
5. Jos oppilaan toiminta ei muutu, otetaan yhteyttä kotiin ja määrätään kasvatuskeskustelu. Jos oppilaan käytös korjaantuu, hänelle annetaan positiivinen palaute.
6. Jos oppilaan käytös ei muutu kasvatuskeskustelujen jälkeen, oppilaalle määrätään jälki-istuntoa.

Kotitehtävistä/läksyistä huolehtiminen

Koulunkäyntiin kuuluu myös kotitehtävät/läksyt, joista oppilaan tulee huolehtia vanhemman tuella.

- Opettaja merkitsee läksyt wilmaan tunnin tai viimeistään koulupäivän päätteeksi.
- Oppilas tekee kotitehtävät ja lukuläksyt kotona.

- Koulussa läksyt tarkistetaan säännöllisesti, ja tekemättömistä kotitehtävistä laitetaan merkintä wilmaan.
 - Oppilas voidaan jättää välitunnille tai koulun jälkeen tekemään tekemättömiä koulutehtäviä.

Toimintaohje oppilaan sairastuessa

Kun oppilas sairastuu, otetaan yhteyttä välittömästi kotiin ja sovitaan oppilaan hakemisesta. Jos se ei ole mahdollista, hänet ohjataan lepäämään esim. kuraattorin huoneeseen tai kiho-tilaan.

- Oppilas ei saa lähteä kotiin, jos siihen ei ole huoltajan suostumusta.
- Koulukuljetuksessa oleva oppilas jää potemaan sairautta koululle, ellei huoltaja tule hakemaan häntä kotiin tai anna lupaa lähteä lähistöllä asuvan lähisukulaisen luokse.
- Sairastuneen oppilaan olotilaa tulee seurata esim. välituntien aikana.
- Oppilas voi ottaa esim. omaa kipulääkettä. Koululla ei ole särkylääkkeitä.

Tarvittaessa oppilas toimitetaan terveyskeskukseen päivystykseen.

Muista merkitä sairastuminen Wilman poissaolotietoihin.

Toimintaohjeet tapaturman sattuessa

Koulun oppilaat ja henkilökunta perehdytetään lukuvuosittain turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Tapaturmien ennaltaehkäisyyn kiinnitetään huomiota.

Koulutapaturma on oppilaalle koulussa tai koulumatkalla sattunut äkillinen, ruumiinvamman aiheuttava odottamaton tapahtuma. Koulutapaturmina korvataan myös sellaiset vammat, jotka ovat syntyneet opintokäynnillä, opintoretkellä, leirikoulussa, kerhossa tai välittömällä matkalla niihin, mikäli ne sisältyvät koulun toimintasuunnitelmaan. Koulumatkalla tulee käyttää turvalliseksi katsottavaa kulkuväylää.

Lievä koulutapaturma:

- Anna välitön ensiapu.
- Hätätilanteessa soita yleiseen hätänumeroon 112 ja toimi puhelimessa annettujen ohjeiden mukaisesti.
- Ilmoita tapaturmasta mahdollisimman nopeasti huoltajalle.
- Ota tarvittaessa yhteys kouluterveydenhoitajaan tai vie tarvittaessa oppilas terveyskeskukseen tai hammashoitolaan.
- Ambulanssi ohjataan oikeaan paikkaan alapihan ”piipun” luota.
- Täytä tapaturmasta vahinkoilmoitus koulun kansliassa.
- Huoltajan / oppilaan tulee ilmoittaa koulumatkalla tapahtuneesta tapaturmasta opettajalle tai koulun terveydenhoitajalle, joka tekee siitä vahinkoilmoituksen.
- Hoidosta aiheutuneet laskut huoltaja / oppilas hoitaa vakuutusyhtiön kanssa
 - koulussa / koulumatkalla tapahtuneesta tapaturmasta vahinkoilmoituksen vakuutusyhtiöön tekee koulu/ päiväkot
 - **vakuutuksesta korvataan:** lääkärikäynnit, lääkekulut, matkakulut tutkimuksiin ja hoitoihin
 - **koulukyydit**, jos vakuutettu ei pysty kulkemaan kouluun/ päiväkotiin normaalilla tavalla. Siitä pitää olla lääkärintodistus.
 - **vakuutuksesta ei korvata:** saattajan matkakuluja, rikkimenneitä vaatteita, kännyköitä tms., välillisiä kuluja esim. ansionmenetys

- lapsen tapaturman hoidosta aiheutuneita kuluja voivat huoltajat hakea osoitteessa: www.lahitapiola.fi/yritys
 - ilmoita vahingosta -- hae korvausta -- yksityistapaturma -- avaa lomake ja vastaa kahteen ensimmäiseen kysymykseen Kyllä
 - kuluja voi myös ilmoittaa puhelimitse nroon 09 4532316 arkisin klo 8 - 17
 - säilytä kaikki vahinkoon liittyvät tositteet vuoden ajan

Ennakointisuunnitelma haastavasti käyttäytyvän oppilaan varalle

Tämä suunnitelma tehdään tarvittaessa haastavasta oppilaasta. Opettajan, koulunkäynninohjaajan, vanhempien ym. oppilaan kanssa toimivien näkemys otetaan huomioon. Suunnitelman tarkoituksena on saada toimijoille kattavampi kuva oppilaan tunnekkäyttäytymisestä ja toiminnasta, ja varmistaa mahdollisimman turvallinen puuttuminen tilanteisiin. Tieto on tärkeää uudelle ihmiselle, esim. sijaiselle, joka oppilaan kanssa toimii.

PUNAINEN LUOKKA

ÄÄRIMMÄISEN VAATIVAT TILANTEET JA NIISSÄ TOIMIMINEN – HÄTÄSUUNNITELMA

KELTAINEN LUOKKA

VAATIVAT TILANTEET JA NIIDEN HALLINTA – VARASUUNNITELMA

VIHREÄ LUOKKA

ARJEN SUJUMINEN - PERUSTOIMINNOT

Oppilaan nimi _____

Oppilaan haastava käytös ja oireet	Toimenpiteet ja keinot, jotka auttavat oppilasta	Rajoittaminen, rajoittamisen purku ja jälkiselvittely

Lisätietoja:

Keinoja oppimisen tuen kartoittamiseen ja tukitoimien prosessiin

PEDAGOGISEN TUEN KARTOITUS

Pohtiessasi oppilaan tilannetta ja erilaisia kokeiltuja tuen keinoja on hyvä jäsentää niitä. Alla olevassa lomakkeessa on myös vinkkejä, millaisia keinoja voit vielä kokeilla opetuksesi tukena. Useimmat keinot esimerkiksi oppimisympäristön jäsentämisessä auttavat suurinta osaa opetusryhmäsi oppilaista.

PEDAGOGISEN TUEN KARTOITUS

Oppilaan nimi _____

Luokka _____

Ryhmäkoko _____

Lomakkeen täyttäjä/täyttäjät _____

Pvm _____

(palautetaan täyttämisen jälkeen koulunjohtajalle)

OPPIMISEN TUKEA					
	ei käytössä	käytössä	en osaa sanoa	tarve jatkuu	Milloin tehty tai ollut käytössä?
Yleinen tuki (ml. eriyttäminen)					
Tehostettu tuki					pvm.
Pedagoginen arvio					pvm.
Erityinen tuki					HOJKS pvm.
Pedagoginen selvitys					pvm.
Erityisen tuen päätöksen pvm					pvm.
Pidennetty oppivelvollisuus					pvm.

YHTEISTYÖ HUOLTAJIEN KANSSA					
	ei käytössä	käytössä	en osaa sanoa	tarve jatkuu	Milloin tehty tai ollut käytössä?
Tiivistetty yhteistyö					
Tiedottamisesta ja sen tavoista sopiminen					
Yhteisesti huoltajan kanssa sovitut tavoitteet					
Erityisopettaja, opinto-ohjaaja tai opiskeluhuollon henkilö mukana yhteistyössä					
Säännölliset tapaamiset					
Yhteydenpito, miten sovittu?					

Tuen järjestäminen			
	ei käytössä	käytössä	Huomioita
Koulunkäynninohjaajan tuki			
Kokeisiin valmistautumisen opettaminen			
Koetilanteiden tuki			
Opiskelu osittain pienryhmässä			
Kotitehtävien merkitseminen			
Läksykerhon tuki			
Tukiopetus			
Kerhotoiminta			
Tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus			
Jokin muu oppimisen tukeen liittyvä ratkaisu			
Erityiset painoalueet käytössä			
Yksilöllistettyjä oppiaineita			

Oppimisympäristö			
	ei käytössä	käytössä	Huomioita
Lukujärjestys näkyvillä luokassa			
Päivän lukujärjestyksen läpikäynti oppilaan kanssa			
Oppilaan oma kuvatuki pulpetilla			
Työrauhan ylläpitämisen vahvistaminen			
Yhteiset toimintatavat luokassa			
Yhteiset toimintatavat oppilaan kanssa			
Ohjeiden pilkkominen osavaiheisiin			
Oppimisympäristö järjestetty selkeäksi			

Tukimateriaalit ja -välineet saatavilla			
Havaintomateriaaleja käytössä			
Mahdollisuus liikkua työskentelyn aikana sovitusti			
Mahdollisuus valita työskentelyasento			
Tehostettu positiivisen palautteen antaminen			
Joustavat ryhmittely			
Rauhoittumispaikka sovittu			
Rauhoittumistapa sovittu			
Siirtymien ja välituntitilanteiden ennakointi			
Istumapaikka mietitty oppilas huomioiden			
Toiminnan tauotus ja rytmittäminen			
Muu, mikä			

Sosiaalisten taitojen ja käyttäytymisen tuki			
	ei käytössä	käytössä	Huomioita
Oppilaiden kanssa yhteisesti sovitut säännöt			
Johdonmukaiset seuraamukset			
Tilanteiden/tunteiden sanoittaminen			
Sosiaalinen piirtäminen (tilanteen läpikäynti)			
Tehostettu yhteydenpito huoltajiin, palaverit tarvittaessa			

Toiminnanohjauksen ja tarkkaavuuden tuki			
	ei käytössä	käytössä	Huomioita
Aikuinen lähellä oppilasta			
Tehtävien pilkkominen osiin			
Tapahtumien ennakointi ja kuvatuki			
Käsiin "näprättävää"			
Nystytyyny/jumppapallo/kuminauha tms.			
Ajan konkretisointi (esim. timetimer)			
Työskentelyn jaksottaminen ja tauottaminen			
Sermi tai rauhallinen työskentelynurkkaus käytössä			
Kuulokkeet tai korvatulpat			
Kuvastruktuuri (ensin-sitten-jälkeen)			
Kuvastruktuuri (yksilölliset toimintaohjeet)			
Mahdollisuus liikkua			
Palautejärjestelmän systemaattinen käyttö (esim. peukutus, katse, tarra, merkki...)			
Rauhallinen musiikki			
Rentoutumishetki/rauhottumisen opettaminen			
Selkeä ympäristö, tavaroilla omat paikat			
Luottamustehtävä luokassa tai sovitussa tilanteessa			
Henkilökohtainen sopimus			
Muu, mikä			

KOLMIPORTAISEN TUEN VAIHEET

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen eri vaiheita varten on koottuna lyhyt muistilista. Tarkemmat kuvaukset eri tuen vaiheista sekä niissä huomioon otettavista asioista ja tehtävistä on kirjattuna OTO-käsikirjaan (Oppimisen ja koulunkäynnin kolmiportainen tuki Sallassa).

TUEN ASIAKIRJA	PÄIVITYKSEN AJANKOHTA	KUKA LAATII?	KETÄ PALAVERIIN OSALLISTUU?	KUKA KUTSUU PALAVERIN KOOLLE?
Ennen minkäänlaisen tuen asiakirjan kirjaamista jokaiselle oppilaalle annetaan yleistä tukea. Siinä vaiheessa tehtäviä wilman kirjauksia voivat olla esimerkiksi tukiopetuksen antaminen, osa-aikaisen erityisopetuksen merkitseminen, eriyttäminen.				
Yleisen tuen oppimissuunnitelma (kirjataan siinä vaiheessa, kun yleisen tuen useita keinoja on kokeiltu 4 viikon ajan ja ne on kirjattuna wilmassa Koulunkäynti ja tukitoimet -lomakkeelle)	Jos yleisen tuen oppimissuunnitelma on laadittu, päivitetään se vähintään kerran vuodessa tai aina, kun huomioita oppilaan tuen suhteen on tarve tehdä.	luokanopettaja/luokanohjaaja (tilanteen mukaan yhteistyössä aineenopettajan kanssa)	oppilas, huoltaja, luokanohjaaja/luokanopettaja, erityisopettaja ja ne aineenopettajat, joiden oppiaineessa oppilas tarvitsee oppimissuunnitelmaan kirjattavaa yleistä tukea. Tarvittaessa myös koulunjohtaja, opiskeluhuollon ammattihenkilö, opinto-ohjaaja tai koulunkäynninohjaaja osallistuvat yhteispalaveriin.	luokanopettaja/luokanohjaaja
Pedagoginen arvio	Arviota ei päivitetä, tarvittaessa tehdään uusi pedagoginen arvio.	luokanopettaja/luokanohjaaja (tilanteen mukaan yhteistyössä aineenopettajan kanssa) * LO kokoaa kaikilta oppilasta opettavilta opettajilta tarvittavat tiedot oppilaan oppimisen edistymisestä, osaamisesta ja koulunkäynnistä sekä käyttäytymisestä. *koulunjohtaja katsoo arvion läpi ennen sen julkaisemista huoltajalle	oppilas, huoltaja, luokanohjaaja/luokanopettaja, ne aineenopettajat, joita oppilaan tuen tarve koskee, erityisopettaja, koulunjohtaja ja opiskeluhuollon terveydenhoitaja, lääkäri, psykologi ja/tai kuraattori sekä tilanteen mukaan koulunkäynnin ohjaaja.	luokanopettaja/luokanohjaaja
Tehostetun tuen oppimissuunnitelma	1) Tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa (merkitään pvm) 2) Uuden lukuvuoden alkaessa syyskuun loppuun mennessä	erityisopettaja * EO kokoaa kaikilta oppilasta opettavilta opettajilta tarvittavat tiedot oppilaan oppimisen edistymisestä, osaamisesta ja koulunkäynnistä sekä käyttäytymisestä. *LO ja koulunjohtaja katsovat arvion läpi ennen sen julkaisemista huoltajalle	oppilas, huoltaja, luokanohjaaja/luokanopettaja, erityisopettaja ja ne aineenopettajat, joiden oppiaineessa oppilas tarvitsee oppimissuunnitelmaan kirjattavaa tehostettua tukea. Tarvittaessa myös koulunjohtaja, opiskeluhuollon ammattihenkilö, opinto-ohjaaja tai koulunkäynninohjaaja osallistuvat yhteispalaveriin	luokanopettaja/luokanohjaaja
Pedagoginen selvitys	Selvitystä ei päivitetä, tarvittaessa tehdään uusi pedagoginen selvitys.	erityisopettaja * LO kokoaa kaikilta oppilasta opettavilta opettajilta tarvittavat tiedot oppilaan oppimisen edistymisestä, osaamisesta ja koulunkäynnistä sekä käyttäytymisestä. *koulunjohtaja katsoo arvion läpi ennen sen julkaisemista huoltajalle	1) tilanteen kartoitus (aiemmin annettu tuki ja sen riittävyyden arviointi): luokanohjaaja, aineenopettaja, erityisopettaja, koulunkäynninohjaaja ja koulunjohtaja 2) ped. selvityksen käsittely: oppilas, huoltaja, luokanohjaaja/luokanopettaja, ne aineenopettajat, joita oppilaan tuen tarve koskee, erityisopettaja, koulunjohtaja ja opiskeluhuollon terveydenhoitaja, lääkäri, psykologi ja/tai kuraattori sekä tilanteen mukaan koulunkäynnin ohjaaja.	koulunjohtaja
Erityisen tuen oppimissuunnitelma (HOJKS)	1) Tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa (merkitään pvm) 2) Uuden lukuvuoden alkaessa 20.9. mennessä 3) Huhti-toukokuussa tehdään seuranta ja arviointi erityisen tuen toteutumisesta kuluneen lukuvuoden aikana.	erityisopettaja * LO kokoaa kaikilta oppilasta opettavilta opettajilta tarvittavat tiedot oppilaan oppimisen edistymisestä, osaamisesta ja koulunkäynnistä sekä käyttäytymisestä. * Kunkin yksilöllistettävän oppiaineen oppimäärän opetuksesta vastaava opettaja(t) erityisopettajan tuella	oppilas, huoltaja, luokanohjaaja/luokanopettaja, ne aineenopettajat, joita oppilaan tuen tarve koskee, erityisopettaja, koulunjohtaja ja opiskeluhuollon terveydenhoitaja, lääkäri, psykologi ja/tai kuraattori sekä tilanteen mukaan koulunkäynnin ohjaaja.	koulunjohtaja

Osa B – Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta

OPS 2016: Opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Suunnitelmassa on otettava huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet.

Suunnitelmassa kuvataan:

- kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- asian käsittely yksilö-, ryhmä- ja koko yhteisön tasolla, oppilaan yksilöllinen tuki, tarvittava hoito ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että teon kohteena olevan osalta
- yhteydenottotavat kotiin ja yhteistyö huoltajan kanssa
- yhteistyö viranomaisten kanssa
- suunnitelmasta tiedottaminen ja kouluyhteisön henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppanien perehdyttäminen ohjeisiin
- suunnitelman päivittäminen, toteutumisen seuranta sekä seurantaan liittyvä kirjaaminen ja arviointi.

Kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Kiusaaminen on

tahallista ja tietoista henkistä ja/tai fyysistä ja/tai sosiaalista kiusaamista, jonka yksi tai useampi koululainen kohdistaa yhteen ja samaan uhriin koulussa, koulumatkalla ja vapaa-ajalla. Yleisesti kiusaaminen luokitellaan pitempään jatkuvaksi toiminnaksi, mutta yksikin kerta riittää, jos kiusattu tuntee olonsa epämiellyttäväksi ja ahdistuneeksi. Kiusattu oppilas on jollakin tavalla puolustuskyvytön kiusaajaan tai kiusaajiin nähden. Kahden tasaväkisen oppilaan välinen tappelu tai riitely ei ole koulukiusaamista. Riidat ja erimielisyydet eroavat kiusaamisesta siinä, että ne ovat usein hetkellisiä eikä niiden kohteeksi joudu jatkuvasti yksi ja sama oppilas. **Aina, kun oppilas kokee tulevansa kiusatuksi, koulun aikuisten tehtävänä on selvittää tilanteet niin, ettei kenenkään tarvitse tuntea oloaan turvattomaksi koulussa.**

Kiusaamisen muotoja ovat

- fyysinen kiusaaminen: lyöminen, potkiminen, töniminen, nipistely, kamppaaminen jne.
- henkinen väkivalta: pilkkaaminen, haukkuminen, matkiminen, naurunalaiseksi tekeminen ja sanaton viestintä, esimerkiksi ilmeily ja ilveily, epäystävälliset katseet ja kaikenlainen sanaton haukkuminen ja vuorovaikutusnormien rikkominen (mm. tervehtimättä tai vastaamatta jättäminen)
- sosiaalinen väkivalta: sosiaalinen eristäminen, sosiaalisissa tilanteissa rajoitetaan toisen sanomista ja tekemistä, myös yhteisössä olevat kokevat sosiaalista väkivaltaa fyysisen ja henkisen väkivallan teoista
- painostava vallankäyttö: uhkailu väkivallalla, vahingon teolla tai jopa tappamisella, kiristäminen, pelottelu, muista eristäminen, pakottaminen tekoihin, rahan kiristäminen jne.
- haitanteko: tavaroiden piilottelu, vahingoittaminen ja varastaminen, ikävät puheet ja juorut toisen selän takana
- some-kiusaaminen: pilkkaavat tai uhkaavat viestit, juorujen tai henkilökohtaisten tietojen levittäminen, valokuvien luvaton ottaminen, niiden manipulointi ja levittäminen, toisen nimellä esiintyminen esimerkiksi keskusteluryhmissä ja/tai nettipeleissä, sulkeminen ryhmän tai keskustelun ulkopuolelle, salasanojen huijaaminen, pilapuhelut jne.
- seksuaalinen häirintä: nimittely, koskettelu, vihjailu, törkypuheet

Kiusaamisen merkkejä kiusatulla voivat olla

- koulukielteisyys
- motivaatio ja kouluarvosanat laskevat
- lapsi pysyttelee mieluiten aikuisten lähetyvillä
- lisääntyneet poissaolot
- tavarat/vaatteet katoavat tai rikkoutuvat

Roolit kiusaamistilanteessa

- UHRIN tai KIUSATUN roolissa oleva oppilas on toistuvan, systemaattisen ahdistelun kohteena.

- KIUSAAJA on koko prosessin käynnistäjä. Hän aloittaa kiusaamisen ja saattaa yllyttää tai jopa pakottaa muita mukaan kiusaamiseen.
- APURI on mukana kiusaajan seurana tai avustajana. Hän harvoin on aloitteentekijä, mutta lähtee mukaan helposti.
- VAHVISTAJA antaa kiusaajalle myönteistä palautetta olemalla yleisönä, kannustamalla kiusaajaa, nauramalla jne.
- PUOLUSTAJA asettuu kiusatun puolelle ja yrittää saada toiset lopettamaan kiusaamisen. Hän pyrkii tukemaan kiusattua eri tavoin.
- ULKOPUOLINEN ei juurikaan puutu tapahtumiin, vaan pysyttelee mieluummin sivummalla tapahtumista. Ulkopuolinen näkee kaiken, mutta pysyttelee taustalla ja vaikenee. Samalla hän kuitenkin huomaamattaan hyväksyy ja mahdollistaa kiusaamisen. Kiusaamiseen siis osallistuvat nekin, jotka eivät uskalla puuttua – ehkä peläten itse joutuvansa kiusaamisen kohteeksi.

Suuri osa oppilaista tulee ryhmässä tiedostamattaan toimineeksi tavoilla, jotka myötävaikuttavat kiusaamisen jatkumiseen – siitäkin huolimatta, että heidän asenteensa yleensä ovat kiusaamisen vastaisia ja he toivovat, että kiusaaminen saataisiin loppumaan. Tästä syystä myös kiusaamisen vastaiset toimet tulisi suunnata koko ryhmään.

Kaikki eivät ole vastuussa kiusaamisesta, mutta kaikki ovat vastuussa sen lopettamisesta!

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet

Kiusaamisen ehkäisyssä on tärkeää, että jokaisella oppilaalla ja koulun aikuisella on vuorovaikutus- sekä tunnetaitoja. Kiusaamistilanteissa ja niiden selvittämisessä on tärkeää, että oppilas itse ymmärtää oman toimintansa seuraukset ja osaa asettua toisen asemaan.

Ennaltaehkäiseviä keinoja/toimia ovat mm.

- Koulun aikuisten tietoisuuden herättäminen kiusaamisesta ja aikuisen roolista ja tehtävästä kiusaamistilanteissa.
- Oppilaiden tietoisuuden herättäminen, itsetunnon vahvistaminen, oman toiminnan tarkkaileminen ja sitoutuminen kiusaamisen vastaiseen toimintaan eli saada oppilaat oivaltamaan, että jokainen on omalta osaltaan vastuussa luokan/ryhmän hyvinvoinnista ja jokainen voi siihen omalla toiminnallaan vaikuttaa.
- Kohtaamisen, kuuntelun, keskustelun ja kannustamisen toimintatapojen käyttäminen esim. tervehtiminen, erilaisuuden hyväksyminen, ryhmässä toimiminen, myönteinen asenne, tunnetaidot ja itsetunnon vahvistaminen
- Osallisuuden lisääminen (ideoinnit, teemapäivät, vastuuttaminen)
- Koulun järjestyssäännöt, välituntisäännöt ja riittävä valvonta välitunneilla
- Kummi- ja tukioppilastoiminta
- Ryhmäyttäminen, oppilaiden tutustuttaminen toisiinsa eri tilanteissa
- Erilaiset kyselyt: kiusaamis- ja kouluviihtyvyysskyselyt sekä sosiogrammit
- Yhteistyö kodin ja koulun välillä
- Kiusaamisen vastaisesta toimintamallista tiedottaminen (oppilas, koti)
- Vanhempainvartit ja kehityskeskustelut
- Verkostoituminen eri viranomaisten ja järjestöjen kanssa (esim. nuorisotyö, koulupoliisi, seurakunta)
- Toimiva yksilöllinen ja yhteisöllinen opiskeluhuolto

Koulun toimintasuunnitelma kiusaamistilanteessa

Koulun tulee luoda turvallinen ilmapiiri, jotta oppilaat voivat kertoa havaitsemistaan tai kokemistaan kiusaamistilanteista. Oppilaiden on voitava luottaa siihen, että kiusaaminen otetaan vakavasti ja siihen puututaan asiantuntevasti. Jokainen koulussa työskentelevä aikuinen on velvollinen puuttumaan kiusaamiseen välittömästi teon havaittuaan. Kiusaamiseen puuttumisella viestitetään, että olemme vastuussa toinen toisistamme ja jokaisella on ihmisarvo, jota ei saa kiusaamisella riistää.

Koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta tietoonsa saaneen koulun aikuisen on ilmoitettava asiasta huoltajalle.

Yhteisesti sovitut säännöt, ääneen lausutut ja kirjoitetut periaatteet auttavat oppilaita muodostamaan itselleen kiusaamista vastustavan asenteen ja myös vanhemmille välittyy tieto siitä, että koulu yhteisönä puuttuu kiusaamiseen.

Kaikki yksittäiset riidat, konfliktit tai kiusaamiseen viittaavat tilanteet pyritään ratkaisemaan välittömästi ja selvittämään, onko kyse kiusaamisesta. Tilanteen kohdannut aikuinen keskustele ja auttaa lapsia sopimaan asian. Lupausta, että teko ei toistu. Yhdessä sovitaan, mitä tehdään, jos teko toistuu. Kirjaaminen esimerkiksi opettajan päiväkirjaan.

Jokainen kiusaamistapaus on erilainen, minkä takia yhtä ainoaa tapaa niiden selvittämiseksi tai ratkaisemiseksi ei ole. Seuraavaksi on yleiset toimintaohjeet kiusaamistapausten käsittelyyn. Tapauksesta riippuen voidaan edetä suoraan kohdasta yksi kohtaan kolme.

Toimintaohjeet kiusaamistapauksen selvittelyyn

1. Kun koulun aikuinen saa tiedon kiusaamisesta, selvittää hän tilannetta keskustelemalla erikseen sekä kiusaajan että kiusatun kanssa. Kummassakin keskustelussa ja kirjaamisen apuna voi käyttää esimerkiksi Pikasin mallia (LIITE 1) tai sosiaalisen tarinan piirtämistä. Keskustelussa tehdään päätös kiusaamisen loppumiseksi ja pyydetään anteeksi sekä sovitaan, miten kiusaaja ja kiusattu toimivat, ettei tilanne toistuisi. Ilmoitus huoltajille ja rehtorille. Seuranta 1–2 viikon kuluessa. Kiusaamisen kohdannut aikuinen kirjaa asian Wilmassa olevaan kiusaamisen selvityslomakkeeseen tai Kiusaamistapauksen selvittämiskeskustelu -lomakkeelle (LIITE 2).
2. Mikäli toimenpiteet eivät tuo toivottua muutosta, asia siirretään tiimille (rehtori ja 1.vaiheen käsitellyt aikuinen/kiusaamisen nähnyt aikuinen), joka yhdessä selvittää asiaa kiusaajan ja kiusatun kanssa. Käytetään kurinpitotoimia tarpeen mukaan. Ilmoitus huoltajille. Muistio kirjataan Wilmaan. Seuranta 1–2 viikon kuluessa.
3. Jos kiusaaminen ei lopu koulun toimenpiteistä huolimatta, otetaan yhteyttä sosiaali- ja/tai poliisiviranomaisiin tai sovittelutoimistoon yhteistyössä koulun ja vanhempien kanssa.

Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014, 14 §) mukaan henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos se liittyy henkilön

- ikään,
- alkuperään, kansalaisuuteen,
- kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, poliittiseen toimintaan, ammattiyhdistystoimintaan,
- perhesuhteisiin,
- terveydentilaan,
- vammaisuuteen,
- seksuaaliseen suuntautumiseen

ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava, nöyryyttävä tai häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri.

Jokaisella oppilaalla ja koulun aikuisella on oikeus turvalliseen kouluun sekä opiskeluympäristöön, jossa ei tarvitse pelätä häirinnän kohteeksi joutumista. Kukaan ei saa aiheuttaa häirintää toisiaan kohtaan. On tärkeää, että häirinnän kohteeksi joutunut tai häirintää havainnut tunnistaa häirinnän ja tietää kenen puoleen hän voi kääntyä. Häirintään on puututtava.

Usein häirinnän kohteeksi joutunut kokee syyllisyyttä ja häpeää. On kuitenkin muistettava, ettei häirintä ole koskaan sen kohteeksi joutuneen syytä.

Ennaltaehkäisy

Paras keino ennaltaehkäistä häirintää on lisätä kaikkien oppilaiden, huoltajien ja koulun aikuisten ymmärrystä siitä, mitä häirintä on.

Koulun aikuinen

- seuraa oppilaan yksilöllistä hyvinvointia ja oppimista sekä havainnoi muutoksia
- on kiinnostunut oppilaan kuulumisista ja keskustelee hänen kanssaan huolesta kahden kesken
- on tarvittaessa yhteydessä oppilaan kotiin.

Huoltaja

- keskustelee lapsen ja nuoren kanssa hänen kaverisuhteistaan koulussa, vapaa-aikana ja netissä, koska merkittävä osa heihin kohdistuvasta häirinnästä tapahtuu vapaa-ajalla
- kertoo, että kaikenlainen häirintä on aina väärin
- opettelee yhdessä lapsen ja nuoren kanssa mediataitoja
- seuraa sosiaalisen median ympäristöjä, joissa lapsesi vierailee ja keskustelkaa yhdessä verkossa tapahtuvasta häirinnästä
- rajoittaa tarvittaessa netin käyttöä.

Koulussa häirintää voi käsitellä tilannekohtaisesti eri menetelmin:

- nimetön kysely
- turvallinen keskustelu
- kirjoittaminen
- piirtäminen tai maalaaminen
- draamamenetelmät jne.

Puuttuminen

Häirinnästä on ilmoitettava ja jokainen ilmoitus on otettava vakavasti. Koulussa tulee olla turvallinen ilmapiiri oppilaiden, huoltajien ja koulun aikuisten kesken, jossa uskalletaan kertoa häirinnästä.

Häirinnän tiedoksi saanut koulun aikuinen

- ilmoittaa rehtorille ja huoltajalle tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tapahtuneesta häirinnästä
- konsultoi opiskeluhuollon henkilöstöä oppilaan yksilökohtaisen opiskeluhuollon tarpeesta (sekä luovuttaa tässä yhteydessä salassapidon estämättä opiskeluhuollon järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömiä tietoja)
- ohjaa oppilaan (häirinnän kohteeksi joutuneen ja häirintään syyllistyneen) tarvittaessa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluihin
- kutsuu tarvittaessa koolle yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän huomioiden kokoonpanon tapauskohtaisen harkinnan ja sen edellyttämän suostumuksen.

Häirintää kohdannut oppilas

- Jos havaitset häirintää / joudut sen kohteeksi, ilmaise häiritsijälle, miltä hänen käyttäytymisensä tuntuu ja pyydä häntä lopettamaan (esim. “sinä et voi sanoa minulle noin, se tuntuu pahalta”)
- Jos et voi tai halua ottaa yhteyttä häiritsijään / jos häirintä kielloista huolimatta jatkuu, ilmoita siitä aikuiselle
- Ilmoita koulun aikuiselle myös havaitsemasi muihin kohdistuva häirintä

Huoltaja

- Mikäli lapsen tai nuoreen on kohdistunut koulussa häirintää, huoltajan tulee olla yhteydessä opettajaan tai rehtoriin, jotta oppilaitos voi puuttua asiaan ja suojata oppilasta heidän turvallisuuttaan uhkaavilta tekijöiltä.

Väkivaltatilanteet ja niihin puuttuminen

On olemassa, fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista väkivaltaa. Jokaisella on kuitenkin oikeus turvalliseen oppimisympäristöön, jossa jokaisella on työrauha ja olemisen rauha jokaisen koulupäivän aikana.

Tilanteeseen puututaan välittömästi, ja otetaan toinen aikuinen mukaan tarvittaessa.

Väkivallan merkkejä voivat olla

- naarmut, haavat, mustelmat
- vapaa-ajan harrastuksista pois jääminen
- väsyneisyys, pahoinvointi, päänsärky
- kaveripiiri vaihtuu tai oppilas jää/jättäytyy yksin
- lapsen olemuksessa tai käyttäytymisessä tapahtuu muutos
- ahdistuneisuus, alakuloisuus, masentuneisuus, pelokkuus, mielialan vaihtelut, itkuherkkyys ja itsetuhoisuus.

Oppilaiden välinen väkivalta

1. Jos koulun oppilas käyttäytyy väkivaltaisesti toista oppilasta kohtaan, tilanteeseen puututaan välittömästi.
2. Asianosaiset tekevät kirjallisen tai suullisen selvityksen, tilannetta selvitetään ja tapahtuneesta ilmoitetaan huoltajille.
3. Rehtori tai opettaja käy kasvatustilanteen oppilaan ja huoltajan kanssa. Keskusteluun voidaan kutsua myös muita asiaa käsitteleviä henkilöitä. Kasvatustilanteen kirjataan Wilmaan.
4. Osalliset ohjataan tarvittaessa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluihin.
5. Asiasta ilmoitetaan sovittelutoimistolle, joka ottaa asian käsittelyyn.
6. Jos fyysisestä väkivallasta jää oppilaaseen ulkoisia merkkejä, oppilas viedään / ohjataan tarvittaessa kouluterveydenhoitajalle / terveyskeskukseen. Väkivallan tekijästä tehdään lastensuojeluilmoitus. Vanhemmat voivat tehdä rikosilmoituksen asiasta.

Koulun aikuisen oppilaaseen kohdistama väkivalta

1. Jos koulun aikuinen käyttäytyy väkivaltaisesti oppilasta kohtaan, arvioidaan työntekijän työkykyisyys ja tarpeen mukaan hänet pidätetään virasta.
2. Asianosaiset tekevät tilanteesta kirjallisen tai suullisen selvityksen rehtorille ja sivistysjohtajalle.
3. Opetuksen järjestäjä päättää jatkotoimenpiteistä hallintolain mukaisesti.
4. Oppilas ohjataan tarvittaessa opiskeluhuollon palveluihin.
5. Jos fyysisestä väkivallasta jää oppilaaseen ulkoisia merkkejä, hänet viedään terveyskeskukseen. Asiasta ilmoitetaan poliisille. Vanhemmat voivat tehdä siitä rikosilmoituksen.

Oppilaan koulun aikuiseen kohdistama väkivalta

1. Jos koulun oppilas käyttäytyy väkivaltaisesti koulun aikuista kohtaan, tilanteeseen puututaan välittömästi.
2. Asianosaiset tekevät kirjallisen tai suullisen selvityksen, tilannetta selvitetään ja tapahtuneesta ilmoitetaan huoltajille.
3. Koulun aikuinen tekee lisäksi työnantajalle ilmoituksen kohtaamastaan henkisestä ja/tai fyysisestä väkivallasta (erillinen lomake).
4. Oppilasta rangaistaan koulun kurinpitotoimien mukaisesti.
5. Oppilas ohjataan opiskeluhuollon palveluihin.
6. Jos fyysisestä väkivallasta jää aikuiseen ulkoisia merkkejä, aikuinen ohjataan terveyskeskukseen.
7. Väkivallan tekijästä tehdään lastensuojeluilmoitus. Asianomistaja voi tehdä rikosilmoituksen.

Oppilaan itseensä kohdistama väkivalta

1. Tilanne turvataan.
2. Oppilas viedään kouluterveydenhoitajalle tai terveyskeskukseen, ja asiasta ilmoitetaan huoltajalle.
3. Oppilas ohjataan opiskeluhuollon palveluihin.

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

- Kriisisuunnitelma on perusopetuksen opetussuunnitelman liitteenä.

Pikasin malli

Keskustelun kulku

1. Heti suoraan asiaan

Lähdetään liikkeelle todetusta kiusaamistilanteesta ”Tiedätkö, miksi olet täällä?” ”Tiedän, että olet ollut mukana kiusaamassa...”

2. Kiusaajan oma selitys tilanteesta

Oppilaan tietoisuus omasta toiminnasta herätetty. Mahdollisuus selittää tilanne. Tässä vaiheessa ei käytetä miksi-kysymyksiä ”Kerro nyt omin sanoin, mitä tapahtui?”

3. Vedotaan kiusaajan eläytymiskykyyn

”Miltä luulet ... tuntuvaan?” ”Entä, jos itse olisit ollut itse samassa tilanteessa?” ”Onko sinuun itseesi kohdistunut kiusaamista?” Kiusaaja saattaa sanoa, ettei tiedä. Tällöin pyydetään häntä eläytymään ja arvaamaan.

4. Kysytään kiusaajan ratkaisuehdotuksia tilanteen korjaamiseksi

”Mitä sinä itse voisit tehdä tilanteen korjaamiseksi?” ”Miten asian voisi hyvittää?” Mieti ja ehdota.

5. Tuetaan ja autetaan ratkaisun muodostumisessa

Annetaan tunnustusta ja rohkaisua. ”Hyvä, tuota kannattaa miettiä/kokeilla.” ”Miten sen käytännössä toteuttaisit?”

6. Tarkistetaan ehdotus

Mietitään yhdessä oppilaan kanssa sen realistisuutta. ”Luuletko pystyväsi siihen?” ”Entäs, jos toiset huomaavat käytöksesi muuttuvan ja pilkkaavat siitä?”

7. Päätös suunnitelmasta

Laaditaan konkreettinen toimintasuunnitelma. (Kuka tekee ja mitä tekee?) ”... tehdään siis huomista alkaen niin, että...” ”Keitä kavereita ottaisit mukaan?”

8. Seuraava tapaaminen

Kiusaamisen selvittämisessä on tärkeää työskennellä pitkäjännitteisesti. Sovitaan yhdessä seuraava tapaaminen ja seurantakeskustelu.

9. Ennakoidaan tilanne

Ennakoidaan kiusaajien aiheuttama ryhmäpaine luokassa. ”Nyt, kun menet takaisin luokkaan, kenelle kerrot tästä tapaamisestamme?” ”Mitä vastaat, jos ... kysyy, missä olit?”

10. Ryhmä koolle

Kun kahdenkeskiset keskustelut on käyty, kutsutaan koko ryhmä koolle ja vahvistetaan tehdyt päätökset ryhmässä.

Koulu: _____

Salla

LUOTTAMUKSELLINEN

Kiusaamistapauksen selvittelykeskustelut I vaihe (kiusaamisen tiedoksi saanut aikuinen vastaa)

Päivämäärä: _____

Kiusattu oppilas: _____ **Luokka:** _____

Selvittelevät henkilöt: _____

Keneltä kiusaamistieto saatu

Millaista kiusaamista on esiintynyt? Kuvaa konkreettisia esimerkkejä.

Montako kertaa kiusaamista on esiintynyt? Milloin viimeksi?

Kiusaamiseen aktiivisesti osallistuneet oppilaat:

Muuta tietoa:

Ilmoitettu kotiin: puhelin, Wilma, muu tapa _____

Päiväys: _____

Allekirjoitus: _____

OSA C – Kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskeva suunnitelma

OPS2016: Opetuksen järjestäjä vastaa kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskevan suunnitelman laatimisesta. Suunnitelma voi olla osa paikallista opetussuunnitelmaa tai erillinen suunnitelma, jolloin siitä tulee mainita opetussuunnitelmassa. Suunnitelmassa päätetään ja kuvataan

- millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään ja mitkä ovat keskustelujen toteuttamisen käytänteet
- mitkä ovat lainsäädäntöä tarkentavat ja täydentävät menettelytavat rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- mitkä ovat vastuut ja toimintatavat opetuksen epäämistä koskevissa tilanteissa:
 - oppilaalle laadittava henkilökohtainen suunnitelma opetuksen järjestämisestä, toteuttamisesta ja seurannasta opetukseen osallistumisen epäämisen aikana ja turvallisen opetuksen palaamisen tukemiseksi: suunnitelman kirjaamisen, toteuttamisen ja seurannan vastuut.
 - oppilaan ja hänen huoltajansa osallisuus em. suunnitelman laatimisessa
 - oppilaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa opetuksesta epäämisen aikana
 - oppilaalle järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen
 - oppilaan valvonta seuraavien toimenpiteiden jälkeen:
 - oppilaan poistaminen luokkahuoneesta tai muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai
 - kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi
 - yhteistyö koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa
- miten hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattaminen varmistetaan kurinpidollisia keinoja käytettäessä
- miten huolehditaan henkilökunnan perehdyttämisestä ja osaamisen varmistamisesta kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- miten suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpidollisista keinoista tiedotetaan eri tahoille
- mitkä ovat menettelytavat suunnitelman seuraamista sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Oppilaan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (PoL 29 §)

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu.

Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle.

Sallassa toimimme näin:
Koulun henkilöstön kanssa käydään läpi toimintamallit ja toimenpiteet kouluyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden vahvistamiseksi lukuvuoden alussa vesopäivänä sekä lukuvuoden aikana.
Suunnitelma on julkinen Sallan kunnan perusopetuksen opetussuunnitelman liite, ja se on pysyvänä tiedotteena Wilmassa ja koulujen kotisivuilla.
Koulujen järjestyssäännöt ovat pysyvinä tiedotteina Wilmassa ja koulujen kotisivuilla.
Koulusopimusta on mahdollista käyttää ojentamismenettelyissä ja kurinpitorangeistuksissa. Koulusopimusmalli on liitteenä. (LIITE 1)
Kaavakuva kasvatustilanteista ja kurinpitotoimenpiteistä on liitteenä. (LIITE 2)

Oppilaan velvollisuudet (PoL 35 §)

Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymällä asiallisesti. Oppilaan on käyttäytymällä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

Opetusta häiritsevälle, muuten koulun järjestystä rikkovalle tai vilpillisesti menettelleelle oppilaalle voidaan määrätä perusopetuslaissa säädetty kurinpitotoimi tai ojentaa häntä perusopetuslaissa tarkoitetuilla tavoilla. Oppilaita kohtaan voidaan käyttää vain perusopetuslaissa säädettyjä turvaamistoimenpiteitä. Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso.

Kasvatus- ja kurinpitotoimia	
Kasvatusmenettelyt	Peruste
- nuhtelu - puhuttelu - laiminlyötyjen kotitehtävien suorittaminen valvonnan alaisena koulupäivän päätyttyä enintään tunnin ajan kerrallaan - siivousvelvoite	- epäasiallinen käytös - kotitehtävien laiminlyönti - tahallinen tai huolimaton likaaminen tai epäjärjestykseen saattaminen
Ojentamismenettelyt	
- kasvatustilanteista - luokasta / muusta opetustilasta poistaminen jäljellä olevan oppitunnin ajaksi	- häiritsevä ja epäasiallinen käytös - häiritsevä käytös

- koulun tilaisuudesta poistaminen - jälki-istunto	- opetuksen häirintä, järjestyksen/järjestyssääntöjen rikkominen, vilpillinen käyttäytyminen
Kurinpitorangaistukset	
- kirjallinen varoitus - määräaikainen erottaminen	- opetuksen häirintä, järjestyksen/järjestyssääntöjen rikkominen, vilpillinen käyttäytyminen - vakava rikkomus, toistuva piittaamattomuus jatkuu jälki-istuntojen ja / tai varoituksen jälkeen
Turvaamistoimenpiteet	
- opiskeluoikeuden epääminen loppupäiväksi + opetukseen osallistumisen epääminen seuraavalta koulupäivältä, mikäli oppilaan kouluun paluuta ja opiskeluhuollon palveluita on tarve järjestää. - oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata poistumismääräystä. - oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon opetuksen epäämisestä.	- vaarana, että oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii väkivaltaisen tai uhkaavan käytöksen vuoksi - tai opetus vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käytöksen vuoksi
Muut oppilaaseen kohdistetut toimenpiteet	
- esineiden tai aineiden haltuunotto - tavaroiden tarkastaminen	- oppilaalla kielletty esine / aine tai sellainen esine / aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista - oppilaalla kielletty esine / aine, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisten turvallisuutta

Häirintään, kiusaamiseen, syrjintään tai väkivaltaan puuttuminen koulumatkalla (PoL 29 §; 11.3.2022/163)

Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Kurinpidollisten ja kasvatuksellisten toimien seuraaminen (PoL 36 i §)

Opetuksen järjestäjän tulee seurata kasvatustilanteiden, kurinpitokeinojen ja turvaamistoimenpiteiden käyttöä ja niiden kehittymistä. Opetuksen järjestäjän tulee

opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatustieteiden käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista, jotta suunnitelman toteutumista ja toiminnan yhdenmukaisuutta voidaan seurata ja kehittää sekä paikallisesti että valtakunnallisesti.

Tarkemmat määräykset suunnitelman laatimisesta sisältyvät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Koulukohtaiset tiedot tulee määräjain käsitellä muun muassa koulun oppilashuoltoryhmässä.

Sallassa toimimme näin:
Yhteisöllinen opiskeluhuollon ryhmä, YHTIS, tarkastelee puolivuositain kurinpidollisten ja kasvatustieteiden keinojen käyttämisen määriä. Lisäksi YHTIKSESSÄ mietitään, millaisilla toimenpiteillä oppilaiden huonoon käyttäytymiseen voidaan vaikuttaa, jotta hyvä käyttäytyminen vahvistuisi.
Tässä toimintamallissa asian kohdannut henkilö tarkoittaa opettajaviranhaltijaa tai rehtoria.
Koulunkäynninohjaaja tai koulunuorisotyöntekijä eivät voi määrätä kasvatustieteellisiä tai kurinpidollisia toimenpiteitä, mutta he osallistuvat tarvittaessa niihin.

Kasvatustieteiden keskustelu (PoL 35 a §).

Kasvatustieteiden keskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestäväan kasvatustieteiden keskusteluun. Kasvatustieteiden keskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella.

Kasvatustieteiden keskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. **Kasvatustieteiden keskusteluun määrää koulun opettaja tai rehtori.** Kasvatustieteiden keskustelu tulee kirjata ja siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajille. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatustieteiden keskusteluun tai osaan siitä, jos se tilanne huomioon ottaen katsotaan tarpeelliseksi.

Sallassa toimimme näin:			
Kun oppilas käyttäytyy epäasiallisesti, asian kohdannut henkilö keskustelee asiasta oppilaan kanssa.	Asian toistamiseen kohdannut opettaja tai rehtori määrää kasvatustieteiden keskustelun; enintään 2 tuntia.	Kasvatustieteiden keskustelun määrännyt henkilö ilmoittaa huoltajalle asiasta. Huoltajan on mahdollista osallistua kasvatustieteiden keskusteluun tai osaan siitä.	Kasvatustieteiden keskustelun määrännyt henkilö käy kasvatustieteiden keskustelun ja kirjaa Wilmaan (tuki -> toimenpiteet).
Apukysymyksiä kasvatustieteiden keskusteluun liitteenä (LIITE 3).			
Epäasiallista käytöstä on koulun sääntöjen tahallinen noudattamatta jättäminen, epäasiallinen käytös, toiminta, puhe tai asenne joko toista oppilasta tai koulun aikuista kohtaan, opetuksen vaikeuttaminen, toisen oppilaan tai oman oppimisen estäminen.			

Oppilaan määrääminen tekemään kotitehtäviään (PoL 36 § 4 mom., 36 a § 1 mom., PoA 18 §)

Koulun opettaja tai rehtori voi määrätä kotitehtävänsä laiminlyöneen oppilaan työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään.

Oppilaan määräämisestä tekemään kotitehtäviään on ilmoitettava oppilaan huoltajalle. Oppilaan määrääminen tekemään kotitehtäviään tulee kirjata wilmaan.

Sallassa toimimme näin:			
Jos läksyt ovat toistuvasti tekemättä, opettaja määrää oppilaan suorittamaan kotitehtävät työpäivän jälkeen.	Asian kohdannut henkilö ilmoittaa asiasta ja ajankohdasta oppilaan huoltajalle.	Asian kohdannut henkilö järjestää tehtävien tekemisen ajankohdan ja valvonnan.	Asian kohdannut henkilö kirjaa asian wilmaan (tuki -> toimenpiteet).

Oppilaan määrääminen poistumaan jäljellä olevan oppitunnin tai tilaisuuden ajaksi (PoL 36 § 2 mom., 36 a § 1 mom., 36 h §, PoA 18 §)

Koulun opettaja tai rehtori voi määrätä opetusta häiritsevän oppilaan poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan. Rehtori tai opettaja voi määrätä opetusta häiritsevän oppilaan poistumaan koulun järjestämästä tilaisuudesta.

Oppilaan määräämisestä poistumaan on ilmoitettava oppilaan huoltajalle. Oppilaan määrääminen poistumaan tulee kirjata wilmaan.

Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, joka on poistettu oppitunnilta tai koulun tilaisuudesta, järjestetään tarvittava oppilashuolto. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa poistumaan määräämisen jälkeen. **Rehtori tai opettaja päättää, miten valvonta järjestetään.**

Sallassa toimimme näin:			
Asian kohdannut opettaja tai rehtori määrää oppilaan poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokasta tai koulun tilaisuudesta.	Asian kohdannut henkilö lähettää toisen aikuisen tai oppilaan hakemaan avuksi rehtoria / toista opettajaa, jos on tarve.	Asian kohdannut henkilö ilmoittaa oppilaan huoltajalle viimeistään koulupäivän päätyttyä.	Asian kohdannut henkilö kirjaa asian wilmaan (tuki -> toimenpiteet).
Valvonta: Oppilas voidaan esim. poistaa toiseen luokkaan toisen opettajan valvottavaksi, erityisopettajan luo, pysäkille, rehtorin kansliaan rehtorin valvottavaksi tai jättää ovi käytävälle auki siten, että opettajalla on näköyhteys oppilaaseen.			
Opiskeluhuollon järjestäminen: Oppilas ohjataan kuraattorille tai kouluterveyden hoitajan luokse keskustelemaan.			

Siivousvelvoite (PoL 35 § 4 mom.)

Jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä, **koulun opettaja tai rehtori** voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan.

Tehtävä tulee suorittaa valvotusti eikä se saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi eikä sen suorittaminen saa kestää enempää kuin kaksi tuntia. Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta. Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Tehtävän suorittaminen tulee ottaa huomioon päätettäessä muista lainmukaisista kurinpidollisista toimenpiteistä.

Sallassa toimimme näin:			
Asian kohdannut opettaja tai rehtori määrää oppilaan puhdistamaan tai järjestämään epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan.	Asian kohdannut henkilö ilmoittaa oppilaan huoltajalle, mikäli puhdistaminen tapahtuu koulupäivän ulkopuolella.	Asian kohdannut henkilö valvoo tai järjestää valvonnan. Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta.	Asian kohdannut henkilö kirjaa asian wilmaan (tuki -> toimenpiteet).

Oikeus poistaa opetustilasta / tilaisuudesta / tai koulun alueelta, jos ei noudata poistumismääräystä (PoL 36 b §)

Rehtorilla ja opettajalla yhdessä ja erikseen on oikeus poistaa luokahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata opettajan tai rehtorin poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon opetuksen epäämisestä.

Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on yhdessä ja erikseen oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä.

Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle. Liiallisesta voimankäytöstä voi seurata rikoslain mukainen seuraamus.

Sallassa toimimme näin:		
Rehtorilla ja/tai opettajalla on oikeus poistaa luokasta tai tilaisuudesta tai koulun alueelta oppilas, joka ei	Rehtorilla ja/tai opettajalla on oikeus käyttää välttämättömiä voimakeinoja tilanteen	Rehtorin ja/tai opettajan on ilmoitettava oppilaan huoltajalle poistamisesta.

noudata poistumismääräystä. Tilanteeseen tulee pyytää mukaan toinen aikuinen.	kokonaisarviointi huomioon ottaen.	
Jos välttämättömiä voimakeinoja käytetään, rehtorin ja / tai opettajan tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta johtavalle rehtorille.		

Esineiden tai aineiden haltuunotto (PoL 36 d §)

Kouluun ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä. Kiellettyjä ja vaarallisia esineitä ja aineita ovat muun muassa alkoholi, tupakkalain tarkoittama tupakka ja muut tupakkatuotteet, kuten sähkötupakka ja nuuska, huumausainelain tarkoittamat huumausaineet, veitset, ampuma-aseet, voimakkaat laserosoitimet sekä vastaavat esineet ja aineet.

Rehtorilla tai koulun opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista. Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla tai koulun opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain oppilaan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita sekä esineitä tai aineita, joita käytetään oppimisen tai opetuksen häiritsemiseen. Esineen tai aineen haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslaissa. Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita on voimassa ajan, jolloin oppilas osallistuu opetussuunnitelman tai opetuksen järjestäjän hyväksymän työsuunnitelman opetukseen tai toimintaan koulussa tai koulun ulkopuolella.

Esineiden ja aineiden haltuunotto on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Toimenpiteiden käyttö tulee kouluissa suunnitella ja ohjeistaa.

Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle. Esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata ja toimenpiteestä on ilmoitettava oppilaan huoltajille mahdollisimman pian.

Sallassa toimimme näin:			
Lain kielteiset esineet ja aineet			
Rehtorilla ja/tai opettajalla on oikeus ottaa haltuun asia tai esine, joka häiritsee opetusta sekä muut lain kielteiset esineet ja aineet (esim. teräase).	Asian kohdanneen henkilön on käytettävä olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta.	Asian kohdannut henkilö ilmoittaa oppilaan huoltajalle.	Asian kohdannut henkilö kirjaa asian wilmaan (tuki -> toimenpiteet) ja antaa kirjallisen selvityksen johtavalle rehtorille.
Vaarallisten esineiden tai aineiden kohdalla tulee harkita, tuleeko poisottotilanteeseen pyytää mukaan toinen aikuinen turvallisuuden varmistamiseksi.			
Lain kielteiset aineet ja esineet (esim. tupakointivälineet, teräaseet) palautetaan huoltajalle.			
Kännykkä			
Rehtorilla ja/tai opettajalla on oikeus ottaa haltuun asia tai esine, joka häiritsee opetusta.			
Tieto oppituntia häiritsevistä kännykän käytämisestä kirjataan Wilmaan tuntimerkintöihin.			
Kännykkä palautetaan oppilaalle oppitunnin, koulun tilaisuuden tai koulupäivän päätteeksi.			

Tavaroiden tarkastaminen (PoL 36 e § ja 36 f §)

Koulun opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin **hänen vaatteensa**, sellaisen kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Oppilaan tavaroilla tarkoitetaan esimerkiksi laukkuja, penaaia ja erilaisia koteleita ja säilytystiloilla esimerkiksi kaappia ja pulpettia. Päällisin puolin tapahtuvalla tarkastamisella tarkoitetaan henkilön yllä olevien vaatteiden ulkopuolista käsin koettelemista. Tarkastusoikeus ei ulotu oppilaan vaatteiden ja ihon väliin kätkeytyvien esineiden tai aineiden etsimiseen. **Hallussapidon ilmeisyydellä** tarkoitetaan vaatimusta siitä, että epäilyn perusteella on konkreettinen tosiseikka, joka voi olla **esimerkiksi opettajan tai rehtorin oma näköhavainto tai oppilaan tai toisen viranomaisen ilmoitus**.

Oppilaalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy. Tarkastajan tulee olla oppilaan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva. Oppilaan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa koulun henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla. Tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita on voimassa ajan, jolloin oppilas osallistuu opetussuunnitelman tai opetuksen järjestäjän hyväksymän työsuunnitelman opetukseen tai toimintaan koulussa tai koulun ulkopuolella.

Tavaroiden tarkastaminen on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteellä ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Oppilaan tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Toimenpiteiden käyttö tulee kouluissa suunnitella ja ohjeistaa. Oppilaan tarkastaminen tulee kirjata ja toimenpiteestä on ilmoitettava oppilaan huoltajille mahdollisimman pian.

Sallassa toimimme näin:			
Rehtorilla ja/tai opettajalla on oikeus tarkastaa oppilaan tavarat, vaatteet tai säilytyslokerot, mikäli arvioidaan oppilaan hallussa olevan esineen tai asian, jolla voidaan vaarantaa omaa tai muiden turvallisuutta. Tilanteeseen tulee pyytää mukaan toinen aikuinen.	Asian kohdanneen henkilön on käytettävä olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta.	Asian kohdannut henkilö ilmoittaa oppilaan huoltajalle.	Asian kohdannut henkilö kirjaa asian wilmaan (tuki -> toimenpiteet).

Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen (PoL 36 g §)

Opettajan tai rehtorin haltuun ottama häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle oppitunnin tai koulun tilaisuuden päättymisen jälkeen. Jos on todennäköistä, että häirintä oppitunnin jälkeen jatkuu, häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle viimeistään työpäivän päättyessä.

Kielletyt esineet ja aineet luovutetaan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos oppilaalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksien ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi.

Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden hävittäminen ja luovuttaminen tulee kirjata.

Sallassa toimimme näin:		
Opettaja tai rehtori luovuttaa häirintään käytetyn esineen tai aineen oppilaalle oppitunnin jälkeen.	Jos on todennäköistä, että häirintä oppitunnin jälkeen jatkuu, häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle viimeistään työpäivän päättyessä.	Asian kohdannut henkilö kirjaa asian wilmaan (tuki -> toimenpiteet).
Kännykkä palautetaan oppilaalle oppitunnin, koulun tilaisuuden tai koulupäivän päätteeksi.		
Lain kielteiset aineet ja esineet (esim. tupakointivälineet, teräaseet) palautetaan huoltajalle.		

Jälki-istunto (PoL 36 § 1 mom., 5 mom. ja 6 mom., 36 a § 1 mom., PoA 18 §)

Koulun opettaja tai rehtori voi määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi oppilaan, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Jälki-istunnossa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia ja tehtäviä, joiden tulee olla kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia, oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia. Oppilas voidaan myös velvoittaa istumaan hiljaa jälki-istunnon ajan. Jälki-istunto voi koostua myös eri toimien yhdistelmästä. Jälki-istuntoa ei voida suorittaa työraugaistuksena.

Oppilas voidaan määrätä osallistumaan sellaisiin tehtäviin, jotka tukevat hänen jälki-istuntonsa aiheuttaneen toiminnan toistumisen tai jatkumisen estämiseksi tarkoitettuja kasvatuksellisia tavoitteita. Tällainen toiminta voi olla esimerkiksi avustamista yhteisen toiminnan järjestämisessä.

Jälki-istuntoa ei voida järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman tai muun koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaisesta opetuksesta.

Sallassa toimimme näin:			
Asian kohdannut opettaja tai rehtori voi määrätä oppilaan jälki-istuntoon; enintään 2 tuntia koulupäivän ulkopuolella.	Asian kohdannut henkilö kuulee oppilasta tilanteen selvittelyssä ja huoltajaa esim. puhelimitse.	Asian kohdannut henkilö ilmoittaa valvontalistan mukaiselle valvojalle jälki-istunnon suorittamisesta sovittuna ajankohtana.	Asian kohdannut henkilö kirjaa ojentamistoimen wilmaan (tuki -> toimenpiteet).
Jälki-istunnon välittömiä syitä ovat esimerkiksi nuuskan/tupakan/alkoholin/huumausaineiden hallussapito/käyttö, väkivaltainen käytös, koulun alueelta luvatta poistuminen.			

Oppilaan opetukseen osallistumisen epääminen jäljellä olevan työpäivän ajaksi (PoL 36 § 3 mom., 36 a 1 mom., 36 h §, PoA 18 §)

Rehtori voi evätä oppilaan osallistumisen opetukseen enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. **Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi**, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen.

Opetuksen epäämisestä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja tarvittaessa koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Opetuksen epääminen tulee kirjata. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa opetuksesta epäämisen jälkeen.

Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Sallassa toimimme näin:			
Rehtori voi evätä oppilaan osallistumisen jäljellä olevan työpäivän ajaksi.	Rehtori ilmoittaa oppilaan huoltajalle ja järjestää valvonnan yhteistyössä huoltajan kanssa. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa epäämisen jälkeen, mikä tarkoittaa, että jos huoltaja ei pääse paikalle, soitetaan sosiaalipäivystykseen.	Rehtori kirjaa turvaamistoimenpiteen wilmaan (tuki -> toimenpiteet).	Rehtori voi evätä opetukseen osallistumisen vielä seuraavalta koulupäivältä, mikäli oppilaan kouluunpaluuta ja opiskeluhuollon palveluita on tarvetta järjestää.
Opiskeluhuollon järjestäminen: Oppilas ohjataan opiskeluhuollon tukeen, esim. kuraattorille tai kouluterveyden hoitajan luokse.			

Kirjallinen varoitus (PoL 36 § 1 mom., 36 a § 1 mom. ja 7 mom., 36 h §)

Oppilaalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. **Kirjallisen varoituksen antamisesta päättää opetuksen järjestäjän monijäseninen toimielin tai opetuksen järjestäjän niin päättäessä koulun rehtori.**

Ennen kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Ennen kirjallisen varoituksen antamista on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kirjallinen varoitus, järjestetään tarvittava oppilashuolto.

Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso.

Sallassa toimimme näin:			
Rehtori kokoaa tarvittavat tiedot asian käsittelyä varten.	Syynä oleva laiminlyönti tai teko on yksilöitävä, oppilasta on kuultava sekä hankittava muu tarpeellinen selvitys.	Oppilaan huoltajalle on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi.	Johtava rehtori tekee hallinnollisen päätöksen toimenpiteiden toteutumisesta. Päätöksestä voi tehdä hallintovalituksen hallinto-oikeuteen.
Rehtori kutsuu yksilöllisen opiskeluhuollon ryhmän koolle tarvittavan opiskeluhuollon järjestämiseksi.			
Kirjallisen varoituksen saaneesta oppilaasta voidaan tehdä lastensuojeluilmoitus.			

Määräaikainen erottaminen (PoL 36 § 1 mom., 36 a §, 36 h §)

Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, **oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Määräaikaisesta erottamisesta päättää opetuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin.** Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa opetustoimesta vastaavassa toimielimessä, jollei sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta.

Ennen oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Ennen määräaikaista erottamista on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Määräaikaisesta erottamisesta tulee antaa päätös.

Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tämän suunnitelman laatimiseen.

Määräaikaista erottamista koskevaa päätöstä ei voida pääsääntöisesti täytäntöönpanna ennen kuin se on saanut lainvoiman. Päätös saa lainvoiman, kun päätökseen ei voi enää hakea muutosta. Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikainen erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen. Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään.

Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, joka on erotettu määräaikaisesti, järjestetään tarvittava oppilashuolto.

Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso.

Sallassa toimimme näin:			
Rehtori kokoaa tarvittavat tiedot asian käsittelyä varten.	Syynä oleva laiminlyönti tai teko on yksilöitävä, oppilasta on kuultava sekä hankittava muu tarpeellinen selvitys.	Oppilaan huoltajalle on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi.	Johtava rehtori tekee hallinnollisen päätöksen toimenpiteiden toteutumisesta. Päätöksestä voi tehdä hallintovalituksen hallinto-oikeuteen.
Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus määräaikaisen erottamisen ajaksi.			
Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa.			

Lainvastaiset teot koulussa

Koulussa tapahtuva väkivalta voi olla henkistä, fyysistä tai seksuaalista. Väkivallan teot voivat ilmetä oppilaiden välisissä tai oppilaan ja koulun henkilöstön välisissä tilanteissa. THL:n mukaan koulukiusaaminen on lasten ja nuorten kokeman väkivallan erityismuoto. Kiusaaminen on henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Teko voi olla rikos, jos se täyttää jonkin rikoksen tunnusmerkit. Tällöin tekijä voi joutua rikos- ja vahingonkorvausvastuuseen teostaan. Rikosoikeudellinen vastuu alkaa Suomessa 15-vuotiaana. Yli 15-vuotias voidaan asettaa syytteeseen ja tuomita rikoksesta. Alle 15-vuotias on kuitenkin korvausvelvollinen aiheuttamastaan vahingosta.

Väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa

Perusopetuslain 29 §:n mukaan oppilailla on oikeus **turvalliseen opiskeluympäristöön**. Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen ovat ensisijaisen tärkeässä roolissa rakennettaessa turvallista ja hyvinvoivaa koulua. Tunne-, turva- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan kaikissa arjen tilanteissa.

Kouluyhteisössä jokaisella on velvollisuus puuttua näkemäänsä tai tietoon tulleen epäasialliseen käytökseen ja väkivaltaan. Tämä koskee myös oppilaita. Tilanteet selvitetään ensisijaisesti koulun henkilöstön toimesta. Henkilöstö ilmoittaa tapahtuneesta huoltajille saman päivän aikana ja vahvistaa vuorovaikutteista yhteistyötä huoltajien kanssa, jotta väkivalta saadaan loppumaan. Jos koulun omat keinot ja opiskeluhoitopalveluiden tuki eivät riitä, on henkilöstö yhteydessä koulun ulkopuolisiin toimijoihin, kuten Ankkuritiimiin, lastensuojeluun tai sovittelutoimistoon.

Toimintaohjeet lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi koulussa

Lainvastainen teko, joka täyttää pahoinpitelyn tunnusmerkistön on kyseessä, kun oppilas lyö tai potkii toista, kaataa toisen maahan, työntää toisen päin seinää, puree, raapii, vetää toista hiuksista tai muuten aiheuttaa toiselle kipua tai vammaa, taikka väkivaltaa käyttämättä vahingoittaa toisen terveyttä esimerkiksi myrkyttämällä, huumamalla tai käyttää henkistä väkivaltaa. Henkistä väkivaltaa on esimerkiksi alistaminen, eristäminen, vähättely, nimittely, yllyttäminen itsemurhaan sekä erilaiset ilmeet ja eleet, joilla halvennetaan toista. RL 21: 5 §, *virallisen syytteen alainen teko*.

Pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttävän teon osalta ilmoitusvelvollisuus syntyy.

Ilmoitus on tehtävä välittömästi, kun tieto teosta on saatu. Lievä pahoinpitely puolestaan ei ole ilmoitusvelvollisuuden piirissä. Lievä pahoinpitely ja laiton uhkaus ovat virallisen syytteen alaisia tekoja silloin, kun ne kohdistuvat henkilöön hänen työtehtäviensä vuoksi.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon lapsen ikä, teon olosuhteet, teon seuraukset (esim. kipu) tekojen toistuvuus ja tahallisuus. Alle 15-vuotias ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa, mutta korvausvastuu hänellä on.

Mikäli lasten ja nuorten kanssa toimiva henkilö jättää tekemättä rikosilmoituksen lastensuojelulain 25 §:n tarkoittamista teoista, rikkoo hän virkavelvollisuuttaan.

Lainvastaiset teot ja niiden tunnusmerkit:

- **vammantuottamus** on kyseessä, kun oppilas huolimattomuudellaan aiheuttaa toiselle ruumiinvamman tai sairauden, joka ei ole vähäinen. RL 21: 10 §, *asianomistajarikos*.
- **laiton uhkaus** on kyseessä, kun oppilas uhkaa toista rikoksella siten, että uhatulla on perusteltu syy olettaa joutuvansa rikoksen uhriksi. RL 25: 7 §, *asianomistajarikos*. Kun laitton uhkaus kohdistuu koulun henkilökuntaan, kyseessä on *virallisen syytteen alainen rikos*.
- **varkaus** tai **näpistys** on kyseessä, kun oppilas anastaa toisen omaisuutta. RL 28: 1 ja 3 §, anastetun omaisuuden arvosta riippuen *virallisen syytteen alainen rikos tai asianomistajarikos*.
- **vahingonteko** on kyseessä, kun oppilas rikkoo tahallaan toisen omaisuutta tai muutoin tahallaan aiheuttaa omaisuusvahingon. RL 35: 1 §, *asianomistajarikos*.
- **seksuaalinen kajoaminen lapseen**, on kyseessä, kun oppilas koskettelemalla tai muulla tavoin tekee lapselle seksuaalisen teon, joka on omiaan vahingoittamaan tämän kehitystä, tai saa tämän ryhtymään sellaiseen tekoon, esimerkiksi rintojen tai sukuelinten alueelle tapahtuva koskettelu, lasta seksuaalisesti loukkaavan kuvamateriaalin näyttäminen tai levittäminen. RL 20: 14 §, **ilmoitusvelvollisuus**.
- **lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen** on kyseessä, kun oppilas levittää kuvan tai kuvatallenteen, jossa seksuaalisesti ja todellisuuspohjaisesti tai todenmukaisesti eli esimerkiksi tekoälyn avulla esitetään lasta. RL 20: 19 §, **ilmoitusvelvollisuus**.
- **lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito** on kyseessä, kun oppilas oikeudettomasti pitää hallussaan kuvaa tai kuvatallennetta, jossa seksuaalisesti ja todellisuuspohjaisesti tai todenmukaisesti esitetään lasta. RL 20: 21 §, **ilmoitusvelvollisuus**.
- **viestintärauhan rikkominen** on kyseessä, kun oppilas häirintätarkoituksessa, vastoin toisen tahtoa soittaa tai lähettää lukuisia viestejä tälle, tilaa pilapuheluita tai muutoin merkittävästi häiritsee sähköisten viestinten kautta. RL 24: 1 a §, *asianomistajarikos*.
- **kunnianloukkaus** on kyseessä, kun oppilas levittää julkisesti perätöntä tietoa, joka on omiaan aiheuttamaan toiselle vahinkoa, kärsimystä tai muuten halventaa häntä taikka muuten julkisesti halventaa toista. RL 24: 9 §, *asianomistajarikos*.
- **salakuuntelu** on kyseessä, kun oppilas tallentaa salaa sellaisia toisten keskusteluja, jotka eivät ole tarkoitettu hänen tietoonsa, eivätkä puhujat ole voineet olettaa ulkopuolisten kuulevan heidän puheitaan. RL 24: 5 §, *asianomistajarikos*.
- **salakatselu** on kyseessä, kun oppilas kuvaa salaa henkilöä koulussa, WC-tiloissa, pukuhuoneessa tai muussa vastaavassa paikassa kuvattavan yksityisyyttä loukaten. RL 24: 6 §, *asianomistajarikos*.
- **yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen**, on kyseessä, kun oppilas julkaisee toisesta tiedotusvälineissä halventavia tai pilkkaavia kuvia tai muita tietoja tai muulla tavoin julkaisee sellaisia suuren joukon tietoon, esimerkiksi netin keskusteluryhmissä. RL 24: 8 §, *asianomistajarikos*.
- **vainoaminen** on kyseessä, kun oppilas toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten oikeudettomasti vainoaa toista vastoin tämän tahtoa siten, että se on omiaan aiheuttamaan pelkoa tai ahdistusta. RL 25: 7 a §, *asianomistajarikos*.
- **viestintäsalaisuuden loukkaus** on kyseessä, kun oppilas avaa luvatta toisen matkapuhelimen tai tietokoneen ja hankkii tietoa niissä olevista viesteistä, kuvista tai muusta materiaalista. RL 38: 3 §, *asianomistajarikos*.
- **identiteettivarkaus** on kyseessä, kun oppilas esiintyy toisen matkapuhelimella tai nettiosoitteella tämän tiedoilla keskusteluryhmissä tai muissa vastaavissa foorumeissa. RL 38: 9 a §, *asianomistajarikos*.

Ilmoitusvelvollisuus

Lastensuojelulaki 25 §:n mukaan lasten ja nuorten kanssa toimivalla henkilöstöllä on velvollisuus salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittaa sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle (tehdä lastensuojeluilmoitus), jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka

- hoidon ja huolenpidon tarve
- kehitystä vaarantavat olosuhteet tai
- oma käyttäytyminen

edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Teko on voinut tapahtua myös vapaa-ajalla.

Lastensuojelulaki 25 §:n mukaisesti lasten ja nuorten kanssa toimivalla henkilöstöllä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille (tehdä rikosilmoitus), kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapseen (alle 18 v.) on kohdistettu:

- 1) rikoslain (39/1889) 20 luvussa seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko (kaikki alle 18 v. lapseen kohdistuvat seksuaalirikokset); tai
- 2) sellainen rikoslain 21 luvussa henkeen ja terveyteen kohdistuvana rikoksena rangaistavaksi säädetty teko, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta

Koulun työntekijän on tehtävä sekä lastensuojeluilmoitus että rikosilmoitus, kun hän saa tietoonsa lapseen kohdistuvan seksuaalirikoksen tai lapsen henkeen ja terveyteen kohdistuvan rikoksen.

Huom! Jos kaltoinkohtelu/pahoinpitely/seksuaalirikos on tapahtunut perheen sisällä, ei huoltajille ilmoiteta rikos- ja lastensuojeluilmoituksen tekemisestä, koska lapsella voi olla riski joutua vaaraan rikosepäilyn vuoksi.

Väkivalta- ja/tai uhkatilanteen käsittely ja jälkihoito työyhteisössä

Työyhteisöä ja/tai sen jäseniä ei jätetä yksin uhkaavaan tilanteeseen eikä sen jälkeen. **Kaikki väkivalta- ja/tai uhkatilanteet käsitellään aina välittömästi tilanteessa mukana olleiden kesken.** Tapahtuman kokeneet voivat yhdessä esihenkilön kanssa käydä tapahtumat läpi lyhyesti asiatasolla (mitä tapahtunut ja miten tilanteessa toimittiin).

Esihenkilön vastuulla on arvioida jälkihoidon tarve ja olla tarvittaessa yhteydessä työterveyshuoltoon, sekä huolehtia muista tarvittavista käytännön järjestelyistä (esim. työpäivän keskeyttäminen, kotimatkatjärjestelyt, yhteydenpito omaisiin).

Työntekijän perusturvallisuutta vakavasti järkyttävissä tilanteissa (esim. asiakkaan/työkaverin tapaturmainen kuolema tai vakava vammautuminen) arvioidaan aina työntekijän kykyä jatkaa työssä.

Työntekijällä on oikeus saada apua henkisesti ahdistavan tai pelottavan työtehtävissä sattuneen kokemuksen käsittelemiseen.

Jälkihoidolla tarkoitetaan tapaturman ja väkivalta- tai kriisitilanteen jälkeen tapahtuvaa kokemusten, aistimusten ja reaktioiden yksityiskohtaista käsittelyä. Jälkihoidon tavoitteena on psyykkisten reaktioiden työstäminen ja normalisointi sekä sosiaalisen tuen käynnistäminen.

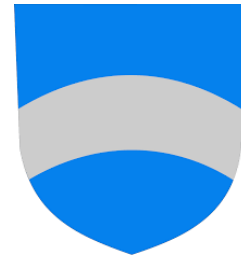
Jälkihoidon muoto arvioidaan tapauskohtaisesti. Aloite jälkihoidosta voi tulla esihenkilön lisäksi työntekijöiltä, työsuojelulta tai työterveyshuollolta.

Kohderyhmänä voi olla työntekijä, osa työyhteisöä tai koko työyhteisö. Jälkihoitoon voi tarvittaessa osallistua myös sellainen työyhteisön jäsen, joka ei ollut läsnä varsinaisessa tapahtumassa, mutta jota tapahtuma välillisesti koskettaa. Yksittäisen työntekijän tarvitessa jälkihoitoa se toteutetaan työterveyshoitajan, -psykologin tai -lääkärin vastaanotolla.

Jos oman työterveyshuollon palveluja ei ole saatavilla (esim. ilta-aika), otetaan yhteys mahdollisesti traumoja aiheuttavissa tilanteissa Lapin hyvinvointialueen sosiaalipäivystykseen. Tällaiseksi tilanteiksi voidaan ajatella äkilliset, ennalta arvaamattomat tilanteet, jotka liittyvät esimerkiksi kuolemaan tai itsemurhaan, onnettomuuksiin, tulipaloihin ja väkivallan uhriksi joutumiseen.

LIITE 1

Sallan kunta
Sallan koulukeskus
Kuusamontie 65
98900 Salla

KOULUSOPIMUS-malli

Oppilas:	Luokka:
Kotiosoite:	
Oma koulu ja luokanohjaaja:	
KOULU (koulun nimi) on yleisopetusta antava peruskoulu. Erityisiä opetusta koskevia järjestelyjä varten laaditaan koulusopimus.	
OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN - kirjataan sovitut järjestelyt, jos ne ovat poikkeavat - ensimmäisen seurantapalaverin ajankohta _____ Opetuksen järjestäminen omassa lähikoulussa edellyttää huoltajilta tai sovitulta henkilöltä velvollisuutta hakea häiriköivä oppilas pois koulusta mahdollisimman pian soiton jälkeen. Hakija: _____ puhelinnumero: _____ Varalla: _____ puhelinnumero: _____	
HUOLTAJAT Edellytämme huoltajilta yhteistyöhalua sekä koulumme toimintaperiaatteiden, sääntöjen ja työtapojen hyväksymistä. - Huoltajien tehtävänä on tukea lastaan valvomalla ja ohjaamalla koulunkäyntiä ja kotitehtävien tekoa. - Huoltajat ovat velvollisia ilmoittamaan oppilaan sairauspoissaoloista opettajalle ennen koulupäivän alkua. Muista poissaoloista sovitaan hyvissä ajoin etukäteen opettajan ja pidemmissä poissaoloista rehtorin kanssa. - Huoltajien vastuulla on myös, että lapsi/nuori käy sovitulla hoito-/terapia-käynneillä.	

OPPILAS

Edellytämme oppilaalta **sitoutumista koulun sääntöihin ja henkilökohtaisiin kasvun ja oppimisen tavoitteisiin sekä yhteistyöhalua ja kiinnostuneisuutta koulunkäyntiä kohtaan.**

Esim.

- Noudatan koulun järjestyssääntöjä. Säännöistä keskeisin on **työrauhan antaminen luokassa työskenteleville, oppilaille ja aikuisille.**
- Osallistun koulutyöhön aikuisten ohjaamalla tavalla.
- **Sitoudun väkivallattomuuteen.**
- Teen kotitehtäväni.
- Huolehdin, että tarvittavat työskentelyvälineet ja kirjat ovat mukana.
- Pidän kiinni sovituista kouluajoista.
- Tulen kouluun virkeänä ja riittävän pitkät yöunet nukkuneena.

VÄKIVALLATTOMUUS (jos tarvii erillisen maininnan)

Edellytämme oppilailtamme **ehdotonta väkivallattomuutta.** Koulussamme puututaan aina työrauhan rikkomiseen tai muuhun ei-hyväksyttävään käyttäytymiseen. Oppilaita tuetaan löytämään myönteiset ratkaisumallit eri tilanteisiin.

Mikäli oppilas ei kykene hillitsemään itseään ja on vaaraksi itselleen ja/tai muille, joudumme rajoittamaan oppilasta. Oppilaan rajoittaminen tapahtuu **turvallisesti kiinni pitämällä sylissä tai lattialla.** Mikäli oppilaan käyttäytyminen jatkuu uhkaavana ja väkivaltaisena, oppilas poistetaan koulusta loppupäivän ajaksi.

ALLEKIRJOITUKSET

Hyväksymme ja sitoudumme noudattamaan tätä koulusopimusta. Mikäli koulusopimusta rikotaan, opetuksen järjestämistä arvioidaan uudelleen välittömästi.

Sallassa _____

oppilas

huoltaja

huoltaja

opettaja/ohjaaja

opettaja/ohjaaja

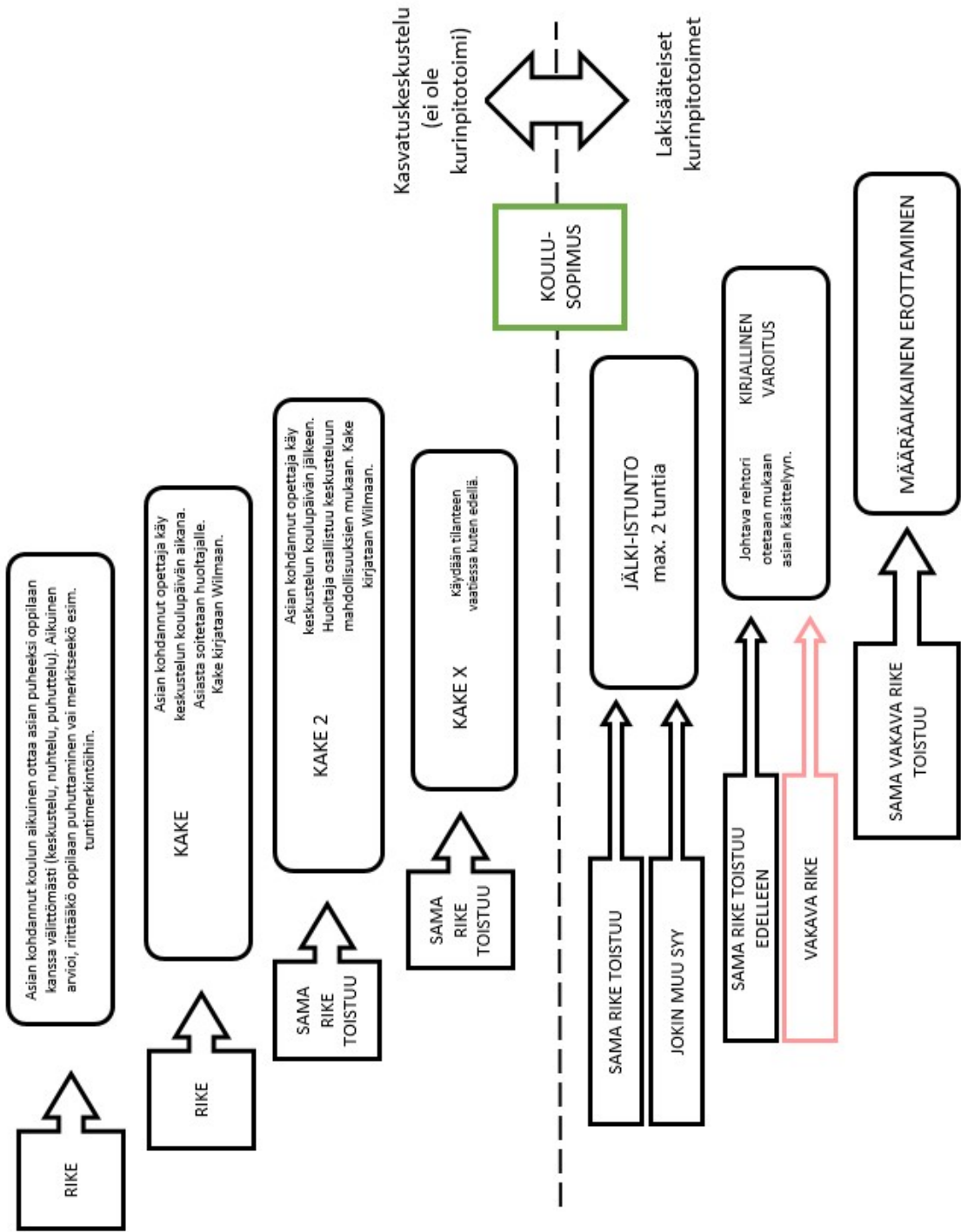
Tämä sopimus liitetään oppilaan **tuen papereihin** ja siitä otetaan kopiot allekirjoittaneille.

Hyväksynyt

päiväys

rehtori

KASVATUSKESKUSTELUMALLI & LAKISÄÄTEISET KURINPITOTOIMET SALLASSA

LIITE 3

Pikasin mallista sovellettuja apukysymyksiä kasvatuskeskusteluun

Keskustelun kulku

1. **Heti suoraan asiaan**
Lähdetään liikkeelle todetusta tilanteesta ”Tiedätkö, miksi olet täällä?”
2. **Oppilaan oma selitys tilanteesta**
Oppilas selittää tilanteen. ”Kerro nyt omin sanoin, mitä tapahtui?”
3. **Kysytään oppilaan ratkaisuehdotuksia tilanteen korjaamiseksi**
”Mitä sinä itse voisit tehdä tilanteen korjaamiseksi?” ”Miten asian voisi hyvittää?” Mieti ja ehdota.
4. **Tuetaan ja autetaan ratkaisun muodostumisessa**
Annetaan tunnustusta ja rohkaisua. ”Hyvä, tuota kannattaa miettiä/kokeilla.” ”Miten sen käytännössä toteuttaisit?”
5. **Tarkistetaan ehdotus**
Mietitään yhdessä oppilaan kanssa sen realistisuutta. ”Luuletko pystyväsi siihen?”
6. **Päätös suunnitelmasta**
Laaditaan toimintasuunnitelma. (Kuka tekee ja mitä tekee?) ”... tehdään siis huomista alkaen niin, että...”
7. **Seuraava tapaaminen**
Sovitaan yhdessä seurannasta (keskustelun käynyt aikuinen tarkistaa viimeistään 2 viikon päästä, miten on mennyt).